

Marek M. Górski

Politechnika Krakowska, Biblioteka Politechniki Krakowskiej
Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich

Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (KDBASP). Kilka uwag o historii, celach i aktualnych działaniach

Artykuł opisujący cele i działania organizacji, jaką jest Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (KDBASP), powinien na wstępie przybliżyć historię jej powstania. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że została ona już szeroko opisana w kilku publikacjach (np. Dobrzyńska-Lankosz 2014), tym razem pominę wątek historyczny, skupiając się bardziej na działalności w ostatnich dwóch kadencjach, czyli od 2013 r. do chwili obecnej (wrzesień 2019). Dla porządku należy jedynie przypomnieć, że KDBASP jest jednym z rezultatów realizowanego (w latach 1996–1998) wspólnie przez biblioteki polskie i brytyjskie projektu TRAIL (*Training Awards and Institutional Links*), finansowanego z Know How Fund brytyjskiego rządu oraz przez polskie Ministerstwo Edukacji Narodowej (obecnie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego). Jednym z celów projektu była implementacja do polskich bibliotek akademickich rozwiązań organizacyjnych zastosowanych w bibliotekarstwie brytyjskim. Pierwowzorem KDBASP był SCONUL (Standing Conference of National and University Libraries). KDBASP (pierwotna nazwa – Konferencja Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych) została powołana w Kielcach w dniach 17–19 marca 1997 r. Decyzję o takiej formie współpracy podjęli dyrektorzy bibliotek uniwersyteckich, uczelni technicznych, rolniczych, pedagogicznych, ekonomicznych, medycznych, artystycznych oraz akademii wychowania fizycznego.

Zadania i cele KDBASP określone są w regulaminie zatwierdzanym przez Zgromadzenie Plenarne (ZP KDBASP). W okresie ponad 20 lat nie był on w istotnym zakresie zmieniany (ostatnia aktualizacja miała miejsce w 2014 r.). Regulamin wskazuje cele Konferencji, do których należy „wspieranie, rozwijanie, udoskonalanie i promowanie bibliotek szkół wyższych dla dobra publicznego i korzyści społecznej”, a w szczególności prezentowanie opinii i stanowisk w sprawach dotyczących bibliotek, podejmowanie działań integrujących biblioteki szkół wyższych, wspieranie inicjatyw zmierzających do doskonalenia ich funkcjonowania, reprezentowanie interesów ich pracowników oraz dbałość o społeczny prestiż zawodu bibliotekarza i pracownika informacji naukowej. Zadania te są wykonywane przez inicjowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących bibliotek szkół wyższych, występowanie do odpowiednich władz w sprawach dotyczących finansowania tych bibliotek, opiniowanie standardów dotyczących ich organizacji i funkcjonowania, inicjowanie konferencji, narad, sympozjów, warsztatów dotyczących szeroko pojętej problematyki związanej z funkcjonowaniem bibliotek szkół wyższych, wymianę doświadczeń zawodowych, podejmowanie działań w celu rozwinięcia współpracy bibliotek szkół wyższych w Polsce i na forum międzynarodowym, współdziałanie z innymi bibliotekami, stowarzyszeniami i organizacjami zawodowymi na rzecz rozwoju polskich bibliotek.

Liczba członków KDBASP jest od kilku lat raczej stała, chociaż wykazuje nieznaczną tendencję rosnącą. Jej stan w okresie od 2013 r. do 2019 r. przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1
Liczba członków KDBASP w latach 2013–2019

Rok	Liczba członków KDBASP
2013	83
2014	87
2015	87
2016	87
2017	87
2018	90
2019	90

Zgodnie z Regulaminem do KDBASP należeć mogą dyrektorzy jedynie tych bibliotek, których uczelnie są członkami Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP). Obecna liczba członków KDBASP stanowi 83% wszystkich uprawnionych do członkostwa¹.

Organem naczelnym Konferencji jest Zgromadzenie Plenarne (ZP KDBASP), którego posiedzenia odbywają się nie rzadziej niż raz w roku. Swoje decyzje ogłasza ono w formie uchwał przyjętych zwykłą większością głosów. Organem wykonawczym Konferencji jest ośmiuosobowa Rada Wykonawcza (RW) wyłoniona w niejawnym głosowaniu przez uczestników Zgromadzenia Plenarnego. Jej kadencja trwa cztery lata. Na czele Rady Wykonawczej stoi wybrany przez nią Przewodniczący.

Konferencja ma swoją stronę internetową², która posadowiona jest na serwerze Uniwersytetu Opolskiego i administrowana przez Sekretarza RW KDBASP. Zamieszczone są na niej najważniejsze informacje dotyczące zasad działania KDBASP, a także dokumenty związane z bieżącą działalnością Konferencji, począwszy od sprawozdań rocznych i z okresu kadencji Rady Wykonawczej oraz protokołów ze zjazdów, przez uchwały i rekomendacje Zgromadzenia Plenarnego, na opiniach dotyczących spraw istotnych dla środowiska bibliotek akademickich skończywszy. Informacje o postanowieniach Konferencji oraz o podejmowanych przez nią działaniach są jawne i dostępne na jej stronie internetowej.

Najbardziej dynamicznym i najczęściej wykorzystywanym sposobem wymiany bieżących informacji pomiędzy dyrektorami bibliotek akademickich jest lista dyskusyjna. Prawo do przesyłania swoich uwag i opinii na listę dyskusyjną mają członkowie Konferencji oraz upoważnione przez RW osoby.

Jak wcześniej wspomniano, raz w roku organizowane są posiedzenia Zgromadzenia Plenarnego KDBASP. W pierwszych latach działalności Konferencji odbywały się one zazwyczaj w Warszawie lub w Krakowie, później jednak uznano, że spotkania takie powinno się organizować również w innych ośrodkach akademickich. Do chwili obecnej w zasadzie we wszystkich dużych ośrodkach akademickich w Polsce (poza jednym) odbył się co najmniej jeden zjazd KDBASP.

¹ 108 członków KRASP + 9 stowarzyszonych (wg danych KRASP), zob. KRASP w liczbach [online]. Dostępny w: https://www.krasp.org.pl/pl/O_krasp/KRASP_w_liczbach [przełączony 24.07.2019].

² Zob. KDBASP Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich [online]. Dostępny w: <http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/> [przełączony 24.07.2019].

Tabela 2
Zjazdy KDBASP w latach 2013–2019

Rok	Miejsce	L. uczestników
2013	Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka w Katowicach	60
2014	Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	52
2015	Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach	51
2016	Uniwersytet Zielonogórski	63
2017	Uniwersytet Warszawski	73
2018	Politechnika Poznańska	74
2019	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	60

Zgromadzenie Plenarne przyjęło w latach 2013–2019 (ostatnie dwie kadencje) następujące uchwały przygotowane przez Radę Wykonawczą:

- *UCHWAŁA nr 1/2013 z dnia 20 września 2013 r. w sprawie zmian do Regulaminu KDBASP (dot. rozszerzenia kompetencji Przewodniczącego RW – możliwość zawierania umów i porozumień).*
- *UCHWAŁA nr 1/2014 Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich z dnia 19 września 2014 r. w sprawie skrócenia kadencji Rady Wykonawczej KDBASP (dopasowanie kadencji RW do kadencji rektorów i dyrektorów bibliotek), która zawiera również zalecenie odnośnie do terminów organizacji zjazdów wyborczych.*
- *UCHWAŁA nr 2/2014 Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich z dnia 19 września 2014 r. w sprawie zmian w Regulaminie KDBASP (dot. sposobu podejmowania uchwał oraz ograniczenia liczby kolejnych kadencji przewodniczącego RW KDBASP).*

ZP KDBASP przyjęło również szereg decyzji, rekomendacji i zaleceń, m.in. dotyczących sposobu zatwierdzania protokołów ze zjazdów, sprawozdań za okres upływającej kadencji, statusu pracowników szkół wyższych zatrudnionych w bibliotekach uczelnianych, a także rekomendacji w sprawie akredytowania własnych usług szkoleniowych (dokumenty przygotowane i rekomendowane przez RW).

Główny ciężar wykonywanej pracy – przygotowywanie oficjalnych opinii i stanowisk Konferencji, organizowanie jej bieżących działań, a także reprezentowanie KDBASP w instytucjach państwowych – spada jednak na Radę Wykonawczą.

Opracowała ona zatem kilka dokumentów porządkujących organizowanie dorocznych zjazdów przez opracowanie jednolitych zasad ich organizacji³ oraz zasad udzielania patronatu nad wydarzeniami organizowanymi przez biblioteki i inne instytucje⁴ (oba dokumenty uzyskały rekomendację ZP KDBASP).

Zadanie RW to również spotkania i dyskusje z przedstawicielami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W ostatnich dwóch kadencjach odbyło się ich kilka, m.in. spotkanie RW z podsekretarzem stanu w MNiSW prof. dr. hab. Włodzisławem Duchem oraz dyrektorem Departamentu Nauki MNiSW Magdaleną Maciejewską (17.04.2015 r.) czy konsultacje, rozmowy, w których kilkakrotnie brał udział sekretarz stanu w MNiSW prof. Aleksander Bobko (13.07.2016 r., 5.10.2016 r. i 26.07.2017 r.). Tematem wszystkich tych spotkań było przedstawienie sytuacji, w jakiej znajdują się biblioteki akademickie, oraz perspektyw, jakie w kontekście zmieniających się zasad funkcjonowania szkół wyższych w Polsce roztaczają się przez bibliotekarstwem akademickim. Szczególnie ważne okazało się ostatnie z wymienionych wyżej spotkań. Jego tematem była Ustawa 2.0 oraz sytuacja bibliotek akademickich i bibliotekarzy w nich zatrudnionych w świetle zapisów nowej ustawy. Było to o tyle istotne, że w przedstawionym do konsultacji projekcie ustawy biblioteki akademickie w szkole wyższej zostały zupełnie pominięte – nie było żadnego zapisu dotyczącego funkcjonowania biblioteki w środowisku uczelni. RW, uznając, że taka sytuacja jest nie do przyjęcia, zwróciła uwagę na absolutną konieczność zawarcia w planowanej ustawie zapisów zabezpieczających funkcjonowanie bibliotek w środowisku uczelni. W wyniku tego spotkania został wprowadzony odpowiedni zapis (art. 49.2). Można to uznać za jeden ze szczególnych sukcesów Rady Wykonawczej.

Poza wyżej wymienionymi działaniami aktywność Rady Wykonawczej w latach 2013–2019 to ponad 100 ważniejszych inicjatyw obejmujących m.in. przygotowanie ok. 30 opinii, pism, stanowisk dla MNiSW, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, komisji sejmowych, Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, Ministerstwa Sprawiedliwości, przygotowanie ok. 20 (często wspólnie ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich, Poznańską Fundacją Bibliotek Naukowych, Stowarzyszeniem EBIB) stanowisk dla polskich instytucji rządowych, Parlamentu Europejskiego, EBLIDA, a także 9 dokumentów konsultacyjnych, porozumień itp. To również

³ Więcej zob. <http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/zasady-organizacji-zjazdow-kdbasp/> [przełączany 27.07.2019].

⁴ Więcej zob. <http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/wp-content/uploads/Rekomendacja-KDBASP-ws-zasad-udzielania-patronatu.pdf> [przełączany 27.07.2019].

ok. 30 spotkań konsultacyjnych (m.in. w MNiSW, MKiDN, ICM, Radzie Mediów Narodowych, KRASP, BN), udział przewodniczącego RW KDBASP w posiedzeniach Krajowej Rady Bibliotecznej (KRB) i w Komitecie Narodowym 83. Kongresu IFLA we Wrocławiu, w końcu udział członków RW w Narodowym Kongresie Nauki (Kraków, 19–20.09.2017 r.).

W celu realizacji zatwierdzonych przez ZP KDBASP zadań Rada Wykonawcza powołała w latach 2013–2019 następujące zespoły robocze: Zespół ds. Standardów dla Bibliotek Naukowych, Zespół ds. Statystyki Zasobów Elektronicznych StatEL, Zespół ds. Komunikacji z Operatorem PBN, Zespół ds. Wdrożenia Oprogramowania do Obsługi Bibliotek na Licencji Krajowej, Zespół ds. Opracowania E-książek, Zespół ds. Opracowania Stanowiska ws. Zakupu Oprogramowania do Obsługi Bibliotek na Licencji Krajowej.

RW prowadzi również własne badania, czego przykładem może być ankieta środowiskowa w trzech turach dotycząca sytuacji bibliotek i statusu bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach szkół wyższych po wprowadzeniu w 2018 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Wyniki ankiety zostały udostępnione wszystkim członkom KDBASP.

Dyrektorzy bibliotek zrzeszeni w KDBASP byli powoływani do różnych zespołów zewnętrznych działających w obszarze nauki. W ostatnich kilku latach były to:

- Zespół Specjalistyczny ds. Inwestycji Służących Potrzebom Badań Naukowych lub Prac Rozwojowych oraz Infrastruktury Informatycznej Nauki (działający przy MNiSW) – jego zadaniem było opiniowanie strategii rozwoju infrastruktury informatycznej, wniosków o jej dofinansowanie oraz sprawozdań z wykorzystania przyznanego środków na infrastrukturę informatyczną, specjalne urządzenia badawcze oraz Wirtualną Bibliotekę Nauki.
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Działalności Upowszechniającej Naukę (przy MNiSW) – jego zadaniem było opiniowanie wniosków o dofinansowanie w ramach DUN (Działalność Upowszechniająca Naukę).
- Zespół ds. Reformy Prawa Autorskiego dla Bibliotek – jego zadaniem było nagłośnienie kwestii znaczenia zrównoważonego systemu dozwolonego użytku, gwarantującego bibliotekom możliwość skutecznego działania, również w środowisku cyfrowym.
- Zespół ds. Ustalenia Zasad Udostępniania Materiałów Drukowanych Niewidomym i Niedowidzącym (przy MKiDN) – zajmował się zdefiniowaniem problemów z dostępnością publikacji dla osób niewidomych i niedowidzących oraz wypracowaniem modeli dostępności do tekstów.

- Zespół Doradczy ds. Otwartego Dostępu do Treści Naukowych (przy MNiSW) – jego zadaniem było przygotowanie planu wdrożenia otwartego dostępu do treści naukowych w Polsce oraz opracowanie dokumentu pn. *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do treści naukowych w Polsce*.

Patrząc na działanie KDBASP z perspektywy kilku lat, można wskazać zarówno mocne strony jej funkcjonowania, jak i obszary, które należałoby poprawić lub uaktywnić. Do tych pierwszych należą działania promujące działalność bibliotek naukowych (zwłaszcza bibliotek szkół wyższych) na różnych forach i w różnych gremiach, a także udział w istotnych dla bibliotek akademickich wydarzeniach, w szczególności jednak możliwość wyrażania opinii i reprezentowania bibliotek akademickich w instytucjach decydujących o kształcie i treści przepisów ustawowych, rozporządzeń. Wiele z tych opinii zostało wziętych pod uwagę i zaakceptowanych przez adresatów, co niejednokrotnie znajdowało wyraz w wydawanych decyzjach i dokumentach prawnych.

Niewątpliwym sukcesem Konferencji jest też jej lista dyskusyjna, stanowiąca szerokie forum swobodnej wymiany opinii, informacji i uwag istotnych z punktu widzenia bibliotek szkół wyższych.

Do słabych stron KDBASP można zaliczyć przede wszystkim brak bardziej sformalizowanego statusu, co niejednokrotnie stanowi istotne utrudnienie w formalnych kontaktach z różnymi instytucjami. Odczuwalną tego konsekwencją jest m.in. brak środków na sfinansowanie niektórych działań (np. przygotowanie ekspertyz, opinii prawnych itp.). KDBASP działa bowiem na zasadzie *pro bono*. Oczekiwana byłaby również większa aktywność części zrzeszonych dyrektorów bibliotek wobec inicjatyw podejmowanych w ramach KDBASP (np. ankiety płacowej, AFBN, udziału w zjazdach Konferencji, które określają kierunki działania).

Biorąc pod uwagę mocne i słabe strony Konferencji, należy stwierdzić, że korzyści płynące z jej aktywności jednoznacznie przemawiają za kontynuowaniem jej działań. Warto natomiast dyskutować i przekształcać model funkcjonowania Konferencji w celu zwiększania jej wpływów i znaczenia, co jeszcze bardziej uzasadniałoby jej rolę w środowisku bibliotek akademickich.

Bibliografia

- Dobrzyńska-Lankosz E. (2014). Działalność Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich. *Bibliotheca Nostra. Śląski kwartalnik naukowy* [online], nr 2, s. 37–44. Dostępny w: http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy-r2014-t-n2/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy-r2014-t-n2-s37-44/Bibliotheca_Nostra_slaski_kwartalnik_naukowy-r2014-t-n2-s37-44.pdf [przełączony 21.11.2019].

- Górski M. (2015). Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (KDBASP) – dobra praktyka współpracy polskich bibliotek akademickich. *Forum Bibliotek Medycznych* [online], R. 8, nr 1(15), s. 11–18. Dostępny w: <http://forum.bg.umed.lodz.pl/images/forum/F15/ForumNr15.pdf> [przełączany 20.11.2019].
- KRASP (2019). KRASP w liczbach [online]. Dostępny w: https://www.krasp.org.pl/pl/O_krasp/KRASP_w_liczbach [przełączany 24.07.2019].
- KDBASP (2019). KDBASP Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich [online]. Dostępny w: <http://kdbasp.bg.uni.opole.pl/> [przełączany 24.07.2019].